

Sense diners i sense democràcia

Els líders africans, sia els de la vella escola, amb barrets de plomes, sia els més moderns, abillats amb vestits militars i amb els seus Kalàixnikovs, sempre que viatgen porten regals i recordatoris. El president Bush ha seguit aquesta tradició tan arrelada en el viatge a l'Àfrica, tot fent una ostentació pública de la promesa de quinze bilions de dòlars per lluitar contra la sida a l'Àfrica i al Carib, i la dotació de cent milions de dòlars per ajudar a combatre el terrorisme i promoure el desenvolupament.

Però, mentre els prometen una injecció econòmica, ignora el problema real dels africans. Per una banda, la misèria ha esdevingut el sector econòmic que més creix, i no és perquè els països rics no els hagen ajudat. D'altra banda, els nivells de salut encara hi són molt primaris, i no precisament per la manca d'hospitals.

Al llarg de la dècada dels seixanta, moltes economies africanes eren més avançades que la de Corea del Sud. El continent es va estancar, en gran part, perquè les dictadures corruptes van acaparar el poder, i les àrees que van retrocedir a l'època medieval ho van fer, sobretot, per culpa de les guerres. Si vol fer que l'Àfrica canvi, Bush ha d'oferir un lideratge a llarg termini, pel que fa a dues qüestions: acabar amb les guerres i ajudar les forces prodemocràtiques perquè instaurin governs honestos i eficients als països africans que pateixen règims d'opressió, malgrat que per a això haja d'acceptar lleis antiterroristes menys estrictes del que voldria.

L'itinerari del president Bush, però, li va permetre evitar mirar directament els problemes reals de l'Àfrica. Tres dels cinc països de la gira –Sud-Àfrica, Senegal i Botswana– estan fora de perill: són relativament feliços i estan ben governats. [...]

A favor de Bush podem dir, però, que sí que va visitar dos països amb problemes: Uganda i Nigèria, al final del seu

“Als EUA, una llei antiterrorista que bandejara alguns drets civils no provocaria una involució significativa pel que fa als drets humans, però a l'Àfrica sí”

viatge. De fet, l'etapa d'Uganda palesa el repte amb què s'enfronta qualsevol president americà que visite l'Àfrica avui.

Uganda, sota el president Yoweri Museveni ha demostrat el que pot fer un país pobre si actua amb intel·ligència pel que fa al virus de la sida. El percentatge d'afectats a Uganda és, ara per ara, de menys del 6%, bastant inferior al 18% de fa deu anys. Però Uganda té altres problemes seriosos, com ara una rebel·lió al nord del país, que ja fa quinze anys que dura (d'ençà del 1988). Per culpa del conflicte, tots els avenços que s'havien fet contra la sida se'n van en orris; milers de xiquets no poden anar a l'escola; s'escampa la corrupció i la capacitat del govern per actuar com a força d'estabilització a la regió ha quedat erosionada. Però Bush, com Clinton, de tot això no en va dir res.

Però l'obcecació de l'administració de Bush envers Àfrica també es fa evident pel que fa al terrorisme. Els Estats Units impulsen legislacions antiterroristes molt dures, malgrat que alguns governs africans han fet ús de l'amenaça terrorista com a tapadora per aprovar lleis que suprimesquen els seus opositors polítics.

Un país, com ara Kenya, amb una àmplia classe social privilegiada prooccidental, demostra el que ha anat malament. Kenya ha pagat el preu d'haver-se col·locat al costat dels països occi-

dentials. Al-Qaida va bombardejar-ne l'ambaixada americana el 1998. En un altre atac terrorista contra un hotel de propietaris israelians a Mombasa, l'any passat, només hi van morir turistes de Kenya. Ara per ara, i malgrat que a Kenya hi ha un fort rebuig contra el terrorisme, també hi ha molta resistència contra un projecte de llei antiterrorista molt restrictiu, al qual els Estats Units donen suport, perquè la població entén que el Govern en faria un mal ús.

L'administració Bush no s'adona que l'imperi de la llei no està tan arrelat a l'Àfrica com a occident. Als EUA, una llei antiterrorista que bandejara alguns drets civils en nom de la seguretat nacional no provocaria una involució significativa pel que fa als drets humans, però a l'Àfrica sí. Només fa deu anys que les campanyes pro democràcia han tingut com a conseqüència l'aprovació de lleis i de constitucions que permeten la llibertat de premsa, el dret a un judici just, eleccions netes i altres drets fonamentals.

Les arrels d'aquestes lleis són tan tendres encara que una simple llei antiterrorista les escombra del tot. Això fa desaparèixer grups polítics que treballen per la creació de societats més pròsperes, que eradiquen la pobresa i l'alienació de què s'alimenten els grups terroristes.

Amb tot, el viatge de Bush a l'Àfrica podria haver pagat la pena, si haguera fet ús d'alguna de les fotografies que s'hi va fer per mostrar-se públicament com a aliat de la democràcia que lluita per establir-se a l'Àfrica. No ho va fer. Donada l'escassetat de visites que els presidents americans solen fer a l'Àfrica, dubtem molt que torne per provar de fer les coses com cal.

Charles Onyango-Obbo és columnista dels diaris 'The Nation', de Kenya, i 'The Monitor', d'Uganda

© The New York Times – EL TEMPS
Traducció: Maite Insa